

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2007–2013

meetmete rakendamise ülevaade

Meetmed 1.2, 1.4.1, 1.4.2, 3.1

**EESTI MAAELU ARENGUKAVA
2007–2013
meetmete rakendamise ülevaade**

Meetmed 1.2, 1.4.1, 1.4.2, 3.1

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Koostanud Põllumajandusministeerium

Kujundanud Hele Hanson-Penu / Ecoprint

Kaanefoto Ülle Puusta

Trükitud AS Pajo

Välja andnud Põllumajandusministeerium 2010

ISBN 978-9949-462-03-2 (trükis)

ISBN 978-9949-462-04-9 (online)

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	5
2. LIIKMESRIIK JA HALDUSPIIRKOND	6
3. INFORMATSIOON MEETMETE KOHTA	8
Investeeringumeetmete üldpõhimõtted	8
MEEDE 1.2 – NOORTE PÕLLUMAJANDUSTOOTJATE TEGEVUSE ALUSTAMINE (kood 112)	8
Meetme kirjeldus	8
Rakendamine aastatel 2007–2009	11
MEEDE 1.4 – PÕLLUMAJANDUSETTEVÕTETE AJAKOHASTAMINE (kood 121)	13
Eesmärgid	16
ALAMEEDE 1.4.1 – INVESTEERINGUD MIKROPÕLLUMAJANDUSETTEVÕTETE ARENDAMISEKS	16
Meetme kirjeldus	16
Rakendamine aastatel 2007–2009	20
ALAMEEDE 1.4.2 – INVESTEERINGUD LOOMAKASVATUSEHITISTESSE	22
Meetme kirjeldus	22
Rakendamine aastatel 2007–2009	24
MEEDE 3.1 – MAJANDUSTEGEVUSE MITMEKESISTAMINE MAAPIIRKONNAS (koodid 311, 312, 313)	26
Meetme kirjeldus	26
ALAMEEDE 3.1.1 – MITMEKESISTAMINE MITTEPÕLLUMAJANDUSLIKU TEGEVUSE SUUNAS	28
ALAMEEDE 3.1.2 – MIKROETTEVÕTETE ARENDAMINE	31
Rakendamine aastatel 2007–2009	35

1. SISSEJUHATUS

“Eesti maaelu arengukava 2007–2013” (MAK) hõlmab ajavahemikku alates 1. jaanuarist 2007 kuni 2013. aasta lõpuni. MAKi koostamise üldeesmärk on toetada Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitikaga kaasnevate maaelu arengu meetmete kaudu maapiirkonna tasakaalustatud arengut. 2007. a 1. jaanuaril alanud Euroopa Liidu (EL) uue eelarve- ja programmiperioodi (2007–2013) raames on Eestil võimalik kasutada MAKi raames u 14,47 mld krooni (925,2 mln eurot) avaliku sektori toetusraha põllumajanduse ja maaelu arengu toetamiseks.

Perioodil 2007–2013 rahastatakse ühise põllumajanduspoliitika ja kalanduse turukorraldusabinõusid Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondist (EAGF) ning põllumajanduse ja maaelu arengu meetmeid Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning kaas-finantseeritakse Eesti riigi eelarvest. Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) sätestatakse maaelu arengu toetuste ühine õigusraamistik, mida kohaldatakse kogu ELis.

MAKi ettevalmistamist ja väljatöötamist koordineerib Põllumajandusministeerium, kaasates kolmanda sektori esindajaid ja valdkondade spetsialiste. Põllumajandusministri 1. septembri 2005. a käskkirjaga nr 240 moodustati juhtkomisjon “Eesti maaelu arengukava 2007–2013” ettevalmistamiseks. Juhtkomisjoni ülesanne on muu hulgas Vabariigi Valitsusele esitatavatesse maaelu arengu strateegiat ja MAKi käsitlevatesse dokumentidesse ettepanekute tegemine ja arvamuste avaldamine. Oluline osa MAKi ettevalmistamisel on ministrit nõustaval Põllumajanduse ja Maaelu Arengu Nõukogul (PMAN).

MAKi meetmete rakendamine toimub Põllumajandusministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste koostöös. MAKi meetmete alusel makstavaid toetusi menetletakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse ja selle alusel antavate rakendusaktide alusel.

Käesolevas kogumikus antakse ülevaade järgnevatest MAKi meetmetest:

- ▶ Meede 1.2 Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine;
- ▶ Meede 1.4.1 Investeeringud mikropõllumajandusettevõtete arendamiseks;
- ▶ Meede 1.4.2 Investeeringud loomakasvatusehitistesse;
- ▶ Meede 3.1 Majandustegevuse mitmekesistamine maapiirkonnas.

2. LIIKMESRIIK JA HALDUSPIIRKOND

Eesti paikneb 57. ja 60. laiuskraadi ning 22. ja 28. pikkuskraadi vahel. Eestil on ühine mere- ja maismaapiir Läti Vabariigi ja Vene Föderatsiooniga (piir Vene Föderatsiooniga on ühtlasi ka ELi piir) ning merepiir Soome Vabariigi ja Rootsi Kuningriigiga. Eesti ulatus põhjast lõunasse on 240 km ja idast läände 350 km.

Eesti üldpindala on 45 227 km², millest maismaapindala on 43 200 km². Üle poole maismaast moodustab metsamaa, kolmandik on põllumajandusmaa ja viiendik on kaetud soode ja rabadega. Nii pindalalt kui rahvaarvult on Eesti üks väiksemaid Euroopa riike. Rahvaarv on EL-27 riikidest väiksem ainult Küprosel, Maltal ja Luksemburgil. Eestist väiksema territooriumiga on Belgia, Luksemburg, Holland, Taani, Küpros, Malta ja Sloveenia. Sellest tulenevalt on Eestil üks ELi madalamaid rahvastikutihedusi (31,2 in/km²), madalam on vastav näitaja üksnes Soomes ja Rootsis.

MAK hõlmab kogu Eesti maapiirkonda ja on selles suhtes horisontaalne kava. Eesti territooriumi haldusjaotuse seadus jaotab Eesti territooriumi maakondadeks, valdadeks ja linnadeks. Vald (mis on ka kohaliku omavalitsuse üksuseks) jaguneb asulateks, milleks on külad, alevikud, alevid ja vallasisesed linnad. Vabariigi Valitsuse 25. novembri 2004. a määruse nr 335 Asustusüksuse liigi, nime ja lahkmejoonte määramise alused ja kord kohaselt on küla hajaasustusega asula või üldjuhul vähem kui 300 alalise elanikuga tiheasustusega asula. Alevik on üldjuhul vähemalt 300 alalise elanikuga tiheasustusega asula. Alev ja vallasisene linn on üldjuhul vähemalt 1000 alalise elanikuga tiheasustusega asula. Eestis on 15 maakonda ning 226 kohaliku omavalitsuse üksust: 33 linna ja 193 valda.

Maapiirkonna määratlemiseks kasutatakse MAKis Eesti Statistikaameti (ESA) poolt kasutatavat metoodikat, mille järgi saab maapiirkonna rahvastikuks arvestada valdade elanikke. Maapiirkonnaks loetakse Eestis küla, aleviku ja alevi territooriumit, sh ka kuni 4000 elanikuga väikelinnasid. Lisaks kuuluvad maapiirkonna alla ka vallasisesed linnad.

ESA andmetel oli 1. jaanuari 2010. a seisuga valdades 473 285 elanikku (35,3% Eesti elanikest). Valdade keskmine asustustihedus oli 11,1 in/km².

Kogu Eesti territoorium loetakse Lähenedemiseesmärgi piirkonnaks, mis tähendab, et NUTS¹ teise taseme statistilise jaotuse kõigis haldusüksustes on Eesti rahvamajanduse kogutoodang alla 75% ELi keskmisest tasemest. 2005. aastal oli Eesti SKP 59,8% EL-25 keskmisest. Rahandusministeeriumi prognooside kohaselt jõutakse 2008. aastaks 74,2%-ni vastavast tasemest.

¹ NUTS – statistiliste territoriaaljaotuste nomenklatuur.

Tabel 1. Linnad ja vallasisesed linnad, mille elanike arv on väiksem kui 4000 (2007. a 2. aprilli seisuga)

Linnad, mille elanike arv on väiksem kui 4000	Elanike arv	Vallasisesed linnad, mille elanike arv on väiksem kui 4000	Elanike arv
Kunda linn	3751	Kehra	3070
Kärdla linn	3724	Räpina	2744
Loksa linn	3469	Tamsalu	2561
Tõrva linn	3112	Otepää	2231
Narva-Jõesuu linn	2734	Kilingi-Nõmme	2125
Püssi linn	1837	Karksi-Nuia	1995
Mustvee linn	1648	Antsla	1583
Võhma linn	1544	Lihula	1544
Kallaste linn	1152	Abja-Paluoja	1379
Mõisaküla linn	1073	Suure-Jaani	1203

Allikas: Statistikaamet ja Rahvastikuregister

3. INFORMATSIOON MEETMETE KOHTA

Kõigi MAKi toetuste saamise täpsemad nõuded, toetuste taotlemise ja taotluse menetlemise täpsema korra kehtestab põllumajandusminister määrusega. Samuti kehtestab põllumajandusminister oma määrusega eelarveaastal antavate toetuste ja toetatavate tegevuste nimekirja. Toetuse taotlemise ega saamise õigust ei teki, kui põllumajandusminister ei ole vastava määrusega eelarveaastal selle andmist ette näinud.

Investeeringumeetmete üldpõhimõtted

Põllumajandusministril on õigus kehtestada maksimaalne toetussumma investeeringumeetmete kohta. Investeeringumeetmete puhul on toetus suunatud selgelt määratletud eesmärkidele, mis kajastavad määratletud territoriaalseid vajadusi ja nõrku struktuurilisi külgi. See tagatakse läbi sihtgruppide piiritlemise, asendusinvesteeringute toetamise välistamise, piirkondade lõikes erinevate toetusmäärade kasutamise ning hindamiskriteeriumide kaudu erinevate eelistuste andmise.

Investeeringumeetmete puhul peab kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2006 artikli 72 lõikega 1 toetatava investeeringu puhul säilima EAFRD panus vähemalt viie aasta jooksul alates otsusest vahendite eraldamise kohta. Ei toetata lihtsaid asendusinvesteeringuid.

Investeeringumeetmete puhul sätestatakse meetmekirjelduses, millised investeeringud on toetatavad. Toetust saab ainult sellistele investeeringuobjektidele, mis pärast soetamist, ehitamist või uuendamist vastavad kõigile ELi nõuetele (sh keskkonnanouetele). Põllumajandusministri rakendusmääruste kohaselt tuleb toetuse taotlusele lisada ehitusluba, või kohaliku omavalitsuse poolt antav luba, kui see on nõutav ehitusseaduse kohaselt. Selline luba garanteerib, et ehitamine või uuendamine ei halvenda ega kahjusta keskkonnaseisundit. Lisaks on vaja toetuse taotlusele lisada ka keskkonnamõju hindamise aruanne, kui see on nõutav riikliku seadusandluse kohaselt, mis samuti tagab selle, et investeeringuobjekt ei põhjusta keskkonnaseisundi halvenemist.

Et heaks kiidetud ning ellu viidud saaksid kõige paremad taotlused, hinnatakse vajadusel taotlusi vastavate meetmespetsiifiliste hindamiskriteeriumite alusel ning koostatakse taotluste paremusjärjestus.

MEEDE 1.2 – NOORTE PÕLLUMAJANDUSTOOTJATE TEGEVUSE ALUSTAMINE (kood 112)

Meetme kirjeldus

Põhjendus

Eesti põllumajandusettevõtte omanike vanuseline struktuur on võrreldav EL-15 omaga. Alla 35-aastased põllumajandusettevõtete ainuomanikud moodustavad 10% põllumajandusettevõtjatest, vanemad kui 55-aastased 55%. Võrreldes EL-15 vastavate näitajatega, kus alla 35-aastaste suhe üle 55-aastastesse on 0,12 on Eestis vastav näitaja 0,19. Sellest tuleneb vajadus soodustada noorema põlvkonna osalemist põllumajanduses.

Vastavalt 2005. a struktuuriuuringu andmebaasile oli Eestis 6725 professionaalset äriettevõtjat, kes põhilise osa oma sissetulekutest saavad põllumajanduslikust tootmisest

(suuremad kui 2 ESÜ). Alla 40-aastaseid ainuomanikke oli 1680, mis moodustas ainult 25% kõigist professionaalsete põllumajandusettevõtete omanikest. 55-aastased ja vanemad ettevõtjad moodustasid 58% kõigist füüsilisest isikust ettevõtjatest.

Meetme väljatöötamisel on lähtunud noorte põllumajandustootjate iga-aastase osatähtsuse 2–3%-lise suurendamise vajadusest. Ühtlasi toetab meede noori põllumajandustootjaid täiendavate investeeringute tegemisel, mille vajadus tuleneb uutest kehtima hakkavatest nõuetest veterinaaria, taimetervise, loomade heaolu, hügieeni ja keskkonna valdkonnas.

Õiguslik alus

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, artikkel 22.

Eesmärgid

Üldeesmärk

Meetme üldeesmärk on noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise hõlbustamine ja põlvkondade vahetusele kaasaaitamine põllumajanduses.

Spetsiifilised eesmärgid

- ▶ Noorte põllumajandustootjate abistamine põllumajandusliku majapidamise sisseseadmisel;
- ▶ Noorte põllumajandustootjate ettevõtte edaspidine struktuuriline kohandamine;
- ▶ Tööhõivevõimaluste laiendamine noortele;
- ▶ Noorte kaasamine maakogukonna arendamisse.

Sihtrühm

Toetuse saajad

Põllumajandustootmisega alustavad/tegelevad füüsilisest isikust ettevõtjad ja füüsilisest isikust osanikega osahingud. Taotleja võib üle võtta ka tegutseva põllumajandusettevõtte.

Miinimumnõuded taotlejale ja äriplaanile

- Füüsilisest isikust ettevõtja või osahinguga kõik osanikud on taotlemise hetkel nooremad kui 40 aastat.
- Füüsilisest isikust ettevõtja või osahinguga kõik osanikud asuvad esimest korda tegutsema põllumajandusettevõtte juhina.
- Kui noor põllumajandustootja ei ole põllumajandusettevõtte ainus juht, kohaldatakse eritingimusi, mis on samaväärsed nendega, mida nõutakse põllumajandusettevõtte ainujuhina tegevust alustavalt noorelt põllumajandustootjalt. (Komisjoni määrus (EÜ) nr 1974/2006, artikkel 13 punkt 6).
- Taotleja peab esitama oma põllumajandustegevuse arendamise äriplaani, milles tuleb kirjeldada põllumajandusettevõtte olukorda ning tegevusi, mis aitavad kaasa ettevõtte majandusliku elujõulisuse edendamisele, koos eesmärkide ja teostamise tähtaegadega ning üksikasjad tegevuse arendamiseks vajalike investeeringute, koolituse, nõuande või muu tegevuse kohta. Komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 kohaselt hindab PRIA vastavust äriplaanile hiljemalt viie aasta möödumisel alates toetuse andmist käsitleva otsuse langetamise kuupäevast.

- Füüsilisest isikust ettevõtjal või osaühingu kõigil osanikel peavad olema ametialased oskused ja pädevus. Alates toetuse andmist käsitleva otsuse langetamisest kuupäevast võidakse anda aega kuni 36 kuud mille jooksul tuleb saavutada täielik vastavus nimetatud nõuetele ja määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 22 lõike 1 punktis b sätestatud ametialaste oskuste ja pädevuse nõude täitmiseks, kui noorel põllumajandustootjal on vaja kohanemisaega, mille jooksul põllumajandusettevõtte asutada või ümber korraldada, tingimusel et kõnealuse lõike punktis c osutatud äriplaaniga on selline vajadus ette nähtud.
- Taotleja peab tõestama majanduslikku jätkusuutlikkust järgneval viiel aastal ning toetuse saamisele järgneva viienda kalendriaasta lõpuks peab taotleja aastamüügitulu põllumajanduslikust tegevusest moodustama vähemalt 80% saadud toetuse summast.

Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamise toetamise tingimused sätestatakse põllumajandusministri määrusega.

Tegevuse alustamise definitsioon

Taotleja peab seadma sisse põllumajandusliku majapidamise minimaalselt viieaastaseks perioodiks.

Nõutav müügitulu põllumajanduslikust tegevusest taotlemisele järgneva kalendriaasta lõpuks on vähemalt 37 552 krooni (2400 eurot). Kui füüsilisest isikust ettevõtja, osaühing või osaühingu osanik saavutab 37 552 krooni (2400 euro) suuruse müügitulu, loetakse seda antud meetme korral põllumajandustegevuse alustamiseks.

Taotleja peab esitama avalduse andmete kandmiseks põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse. Loomapidaja, kes alustab loomapidamist või pole ennast veel PRIAs loomade registrisse arvele võtnud, täidab vastava taotluse ja kohustub pidama oma põllumajandusloomade kohta arvestust.

Toetus

Toetust antakse ühekordse maksena kuni 625 864 krooni (40 000 eurot).

Riiklikud rahastamisskeemid

Noortel põllumajandustootjatel on täiendavalt võimalik kasutada Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) pakutavaid laene, tagatisi ja muid ettevõtlust toetavaid instrumente. Noortel põllumajandustootjatel, kes on saanud meetme 1.2 raames toetust või toetuse taotlemisel heakskiidu, on täiendavalt võimalik kasutada ka MESi pakutavaid noortele põllumajandustootjatele mõeldud sooduslaene ja -tagatisi.

Soodustus kokku ei või ületada 234 699 krooni (15 000 eurot), mis vastab nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 sätestatud tegevuse alustamise maksimaalsele piirmäärale.

Toetuse sihtala

Meedet rakendatakse Eesti maapiirkonnas.

Indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori tüüp	Indikaator	Eesmärk 2007–2013
Väljundnäitaja	Toetatud noorte ettevõtjate arv	312–350
	Toetused kokku (eurot)	12 470 840
Tulemusnäitaja	Toetatud ettevõtete põllumajandusliku lisandväärtuse kasv (%)	10
Mõjunäitaja	Netolisandväärtuse osatähtsus väljendatuna ostujõustandardis (PPS) (% EL-25 keskmisest)	65
	Lisandväärtuse muutus (kasv) aasta tööühiku kohta (%)	10–15%

Taotluste menetlemine

Nõutavad dokumendid

Nõutavad dokumendid on taotlus, äriplaan, haridust ja põllumajandusalast töökogemust tõendavad dokumendid ning vajadusel muud tõendavad dokumendid.

Makseagentuur on PRIA.

Taotluste hindamise protseduur

Kuulutatakse välja taotlusvoor. Nõuetele vastavaid taotlusi hinnatakse vajadusel hindamiskriteeriumide alusel ning hindepunktide alusel moodustatakse taotluste paremusjärjestus. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused. Eelistatakse äriplaane, mis toetavad majanduslikku jätkusuutlikkust järgneva viie aasta jooksul arvestades toetuse summa ülekandmisest.

Elkõige hinnatakse järgmist:

- pädevus ja kogemus;
- tegutseva põllumajandusettevõtte omandanud taotlejate eelistamine;
- majanduslikult ebasoodsamates piirkondades asuvate taotlejate eelistamine.

Rakendamine aastatel 2007–2009

Meetme rakendamine algas 2008. a veebruaris. Meedet rakendatakse taotlusvoorude kaupa. Esimene taotlusvoor toimus 18. veebruarist kuni 10. märtsini 2008. a, teine kestis 2008. a 15. septembrist 6. oktoobrini ning kolmas toimus 2009. a 21. septembrist kuni 12. oktoobrini.

Esimeses taotlusvoorus esitati kokku 255 taotlust, kogusummas 151 mln kr (9,65 mln eurot). Kavandatavate investeeringute maht oli ligi 154 mln kr (9,8 mln eurot). Meetme esimese vooru eelarve oli 56 mln kr (3,58 mln eurot). Kuna taotluste maht ületas meetme eelarve, toimus projektide hindamine ning toetus määrati hindamiskriteeriumite alusel kõige enam hindepunkte saanud taotlustele. Hinnati kokku 253 taotlust (kaks taotlejat loobus). Hindamise tulemusel kiideti heaks 95 projekti, mis moodustas 38% vastuvõetud projektidest. Nõuetele ei vastanud 11 taotlust.

Meetme teises taotlusvoorus esitati 163 taotlust summas 99 mln kr (6,3 mln eurot). Kavandatavate investeeringute maht oli ligi 99,8 mln kr (6,4 mln eurot). Toimus projektide hindamine ning toetus määrati 92 noorele ettevõtjale. Toetussumma kokku oli 56 mln kr (3,58 mln eurot).

Kolmandas taotlusvoorus esitati 222 taotlust. Taotletava toetuse summaks oli 131 mln kr (8,37 mln eurot). Kavandatavate investeeringute maht oli 157 mln kr (10 mln eurot). Kuna meetme eelarve oli 25,7 mln kr (1,64 mln eurot), siis toimus taotluste hindamine. Toetus määrati 44 ettevõtjale, mis moodustas 19,8% vastuvõetud taotlustest.

Kolme taotlusvooru jooksul on esitatud kokku 638 taotlust kogusummas 381 mln kr (24,35 mln eurot). Investeeringute kavandatavad mahud on 410,6 mln kr (26,24 mln eurot). Toetust on kokku määratud 231 projektile, mis moodustas 36,2% vastuvõetud projektidest.

Perioodil 2008-2009 on määratud ja makstud välja kahe esimese vooru taotlejatele kokku 112 mln kr toetust (7,16 mln eurot), mis moodustab 60% meetme perioodi 2007–2013 eelarvest. Toetuse summad makstakse välja 30 tööpäeva jooksul peale määramist ning 2010. a aprillikuu keskel maksti toetus välja ka kolmanda vooru taotlejatele summas 25,7 mln kr (1,64 mln eurot) ulatuses. Kokku on kolme esimese taotlusvooru taotlejatele välja makstud 137,7 mln kr (8,8 mln eurot), mis moodustab 74% meetme kogu perioodi eelarvest.

Kõige suurema osa heakskiidetud projektidest – 102 (44%) moodustasid taimekasvatuse arendamisega ja alustamisega seotud projektid. Loomakasvatuse projektide osakaal oli 25% (58 projekti). Aianduse valdkonna projektidest kiideti heaks 29 (11,9%) ja segatootmise tegevusharu omadest 25 projekti (10,9%).

Tabel 2. Meetme 1.2 esimese kolme taotlusvooru makstud toetussumma tegevusharude lõikes, (mln krooni/eurot)

Tegevusharu	Määratud toetuste arv	Kokku esimese kolme vooru toetussumma (krooni/eurot)	Tegevusharu osakaal määratud summast, %
Aiandus, puu- ja köögiviljade ja/või marjade kasvatamine, ravimtaimede kasvatamine, seenekasvatus	29	16,4 / 1,05	11,9
Loomakasvatus (v.a piimatootmine)	56	33,0 / 2,1	24,0
Piimatootmine	13	8,0 / 0,5	5,8
Põllukultuurid	102	61,7 / 3,94	44,8
Püsilikultuurid	3	1,8 / 0,12	1,3
Seakasvatus	2	1,2 / 0,08	0,9
Segatootmine	25	15,0 / 0,96	10,9
Muu	1	0,6 / 0,038	0,4
Kokku	231	137,7 / 8,79	100

Kuna kolme taotlusvooru meetme eelarvetest kõigi taotluste rahuldamiseks vahendeid ei jätkunud, siis määrati toetus hindepunktide ja paremusjärjestuse alusel. Eelistatud olid äriplaanid, mis tõestasid majanduslikku jätkusuutlikkust järgneva viie majandusaasta jooksul.

Alates kolmandast taotlusvoorust täpsustati hindamiskriteeriume ning taotluste paremusjärjestuse koostamiseks moodustas PRIA peadirektor hindamiskomisjoni. Komisjoni

liikmeteks olid asjatundjad-eksperdid ja sotsiaalpartnerite esindajad. Hinnati ka planeeritavate tulemuste, sisendite, tegevuste ja riskide taotlejapoolse analüüsi kvaliteeti.

Võrreldes kahe esimese taotlusvooru keskmisega kasvas ligi kaks korda noorte ettevõtjate arv, kes võtsid üle vanematele või vanavanematele kuulunud põllumajandusettevõtte. Suurenes ühtlasi 50%-ni kõrgharidusega toetuse saajate osatähtsus, mis I ja II voorus oli vastavalt 43% ja 38%.

Kokkuvõtvalt saab meetme rakendamist hinnata heaks, taotluste arv oli stabiilselt suur ja taotlejatevaheline konkurents oli väga tugev. Taotluste hindamise süsteemi täpsustati meetme rakendamise käigus, mis võimaldas taotlejate ja äriplaanide asjatundlikku ja objektiivset hindamist.

Rakendamise tulemused näitavad, et noorte põllumajandustootjate toetusmeede soodustab kõrgema erialase pädevusega ja parema äriplaaniga ning töökogemusega, samuti ka oma vanematele kuulunud või tegutseva ettevõtte ülevõtnud noorte põllumajandustootjate juurdetekkimist, mis mõjub edaspidi positiivselt nii konkreetsetele toetust saanud ettevõtetele, kui ka põllumajandussektorile tervikuna.

MEEDE 1.4 – PÕLLUMAJANDUSETTEVÕTETE AJAKOHASTAMINE (kood 121)

Põhjus

Põllumajandus on üks üleminekuajal kõige põhjalikumaid muutusi läbi teinud majandusharusid. Vaatamata põllumajanduse vähenenud osatähtsusele Eesti majanduses, on säilinud selle kandev roll elanike toiduainetega varustamisel, maapiirkondade ettevõtluses ning kultuurimaastiku kujundamisel.

Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime on olnud madalseisus alates 1990. aastate algusest. Sellest ajast alates on puudunud võimalused vajalike investeeringute tegemiseks, mistõttu u 50% põllumajandusettevõtete põhivarast on ületanud kasutusea. Ka põllumajandusliku raamatupidamise andmebaasi (FADN) testettevõtete võrdlev analüüs tõestab, et Eesti jääb oluliselt maha vanade EL liikmesriikide (EL-15) põllumajandusettevõtete keskmistest efektiivsusnäitajatest. Põhivarade maksumus ühe hektari kasutuses oleva maa kohta on Eestis rohkem kui seitse korda ning põhivaraga varustatuse tase ühe keskmise töötaja kohta rohkem kui kuus korda madalam võrreldes EL-15 keskmisega. Suured erinevused põhivaradega varustatuse tasemes Eesti ja EL-15 vahel viitavad tõsisele disproportsioonile, mida pole võimalik ületada, jäädes lootma ühtses majandusruumis toimivale hindade konvergentsile. Samal ajal pole erinevus tegelikes tootmisväljundites (saagikus, loomade produktiivsus, kogutoodang jne) ühe hektari kasutuses oleva maa kohta nii suur kui erinevus põhivaradega varustatuses.

Erinevate stsenaariumide kohaselt tuleb kokku aastatel 2007–2013 põllumajandustootmise investeerida u 20 mld krooni, millest vaid neljandik on seotud uute kehtima hakkavate nõuetega.

Samas tuleb Eesti põllumajandussektori konkurentsivõime tõstmisel arvestada ka põllumajandussektori struktuuri ja põllumajandusettevõtjate omafinantseerimise suutlikkusega.

Vastavalt FADN andmetele on Eestis vaid u 7000 n-ö professionaalset äriettevõtjat, kes põhilise osa oma sissetulekust saavad põllumajanduslikust tootmisest (suuremad kui 2 Euroopa suurusühikut ehk ESÜ).

Üle poole põllumajandusettevõtjatest (64,1%) kuulub suurusgruppi 2–6 ESÜ, mille puhul võib arvestuslikult eeldada, et nende müügitulu jääb alla 200 000 krooni aastas. Kui arvestada juurde ka suurusgrupp 6–25 ESÜ (kes arvestuslikult võivad aastas teenida ca 200 000–1 000 000 krooni müügitulu), saame, et 88,6% Eesti põllumajandusettevõtjatest ei teeni aastas müügitulu rohkem kui üks miljon krooni. Samas toodavad need kaks suurusgruppi kokku vaid 28,3% Eesti põllumajandussektori standardkogutulust, kasutavad 36,1% põllumajanduslikust maast ja 43,8% tööjõust aastaühikutes.

Suurusgruppi 25–250 ESÜ (ehk arvestuslikult 1–10 miljonilise müügituluga põllumajandustootjad) kuulub vaid 10,4% põllumajandusettevõtetest, kuid nad toodavad 43,7% standardkogutulust ning kasutavad 45,4% põllumajandusmaast ja 30,6% tööjõust aastaühikutes.

Üle 250 ESÜ suuruseid põllumajandusettevõtjaid (ehk arvestuslikult üle 10 miljonilise müügituluga põllumajandusettevõtteid) on vaid 1,0%, kuid nad toodavad 28,0% standardkogutulust ning kasutavad 18,5% põllumajandusmaast ja 25,6% tööjõust aastaühikutes.

Täpsemalt on põllumajandusettevõtete struktuuri kirjeldatud peatüki 3.1.2 Põllumajanduse, metsanduse ja toidusektori olukord alapeatükis Põllumajanduslik tootmine.

Põllumajandusettevõtete netolisandväärtusel põhinenud jätkusuutlikkuse analüüs näitas, et päris väikesed põllumajandusettevõtted ei ole samas mahus ja sama tüüpi tootmist jätkates jätkusuutlikud. Neil ei ole piisavalt vahendeid investeeringuteks ja tootmise ümberkorraldamiseks. Ka keskmise suurusega põllumajandusettevõtted vajavad oluliselt ümberkorraldamist, nende tugevnemine ja jätkusuutlikkuse paranemine on äärmiselt oluline maaelu arengu ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori seisukohast. Lisaks sellele selgus Eesti Maaülikooli poolt läbi viidud põllumajandussektori investeeringute vajaduse uuringust, et suuremad põllumajandusettevõtted on suhteliselt paremini varustatud kasutamiskõlblike masinate, seadmete ja ehitistega kui väiksemad põllumajandusettevõtted. Arvestades, et põllumajandussektoris toodetud lisandväärtus on madalam valdavalt väiksemate põllumajandusettevõtjate hulgas, on oluline nende konkurentsivõime tõstmine läbi põllumajandustootmise mitmekesistamise ja/või laiendamise normaalse turuväljundiga sektorites. Seega tuleb suurt tähelepanu pöörata väiksemate põllumajandusettevõtete konkurentsivõime tõstmisele, mistõttu ühe alameetme kaudu toetatakse mikropõllumajandusettevõtete arendamist. Mikropõllumajandusettevõtetele antakse võimalus oma tegevust mitmekesistada või laiendada ka mittepõllumajanduslikel tegevusaladel Selleks toetatakse III telje kaudu mikropõllumajandusettevõtete investeeringuid maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamisse.

Mikropõllumajandusettevõtjate arendamise kõrval tuleb arvestada ka asjaoluga, et programmiperioodi 2007–2013 jooksul on põllumajandusettevõtetele oodata suuri lisa-investeeringuid vajavaid uusi kehtima hakkavaid nõudeid. Suurematel loomakasvatajatel rakendub parima võimaliku tehnoloogia (PVT) kasutamise kohustus, mis kaasneb keskkonnakompleksloaga. Vastavalt nõukogu määrusele (EMÜ) nr 2092/91 jõuab 31. detsembril 2010. a maheloomakasvatases kätte tähtpäev, kui lõaspidamislaudad peavad olema ümber ehitatud vabapidamislaudeks. Lisaks on uue perioodi alguses vaja arvestada nõuetele vastavusest tulenevate uute nõuetega vastavusse viimise investeeringuid ja linnukasvatuse

uutest nõuetest tulenevat investeringuvajadust perioodi viimastel aastatel. Samuti on oodata täiendavaid nõudeid loomade kaitset ja heaolu käsitlevast ELi tegevuskavast.

Arvestades, et põllumajandussektori investeringuvajak ohustab põllumajanduse konkurentsivõimet keskmises ja pikas perspektiivis ning konkurentsivõime vajab lähiaastatel hüppelist arengut, on oluline tähtsus pika tasuvusajaga ehitiste investeringutel. Et suur osa nõuetest on seotud loomakasvatusega, toetatakse ühe alameetme alt pika tasuvusajaga põllumajandushoonete ja -rajatiste rekonstrueerimist ja ehitamist.

Põllumajandusliku tootmise mitmekesistamise, uute toodete arendamise ja tootmise struktuuri üks potentsiaalne valdkond on põllumajandus- ja metsandus (kõrval)saaduste energiaks töötlemine. Samal ajal annab biokütuste kasutamise edendamine panuse ka töhusa energiaturu kujundamisse, suurendades taastuvatest energiaallikatest toodetava energia osatähtsust. Eestil on potentsiaal taastuvenergia tootmiseks olemas, kui suurendada biomassitoodangut kasutusest väljas oleval maal. Vajadus biomassi järele suureneb igal aastal.

Bioenergia saamiseks on võimalik kasutada biomassi, mis on toodetud mahajäetud põllumajandusmaadelt (hinnanguliselt 400 000 ha). Nimetatud maad on sageli madala boniteediga ning koosnevad väikestest hajutatud maaüksustest. Nende alade kasutuselevõtt eeldab suuri investeringuid ja turustuskindlust (biomassi tarbivat tööstust). Et senisest paremini kasutada põllumajanduse võimalusi taastuva tooraine (sh bioenergia) tootmisel mittetoiduks ning et luua täiendavaid töökohti maapiirkondades, soodustatakse investeringuid, mis on suunatud bioenergia toorainete ning omatoodetud toorainest bioenergia tootmisele. Oluliseks peetakse bioenergia tootmist tooraine tootmiskoha lähedal, et vähendada transpordist tulenevat negatiivset keskkonnamõju. Põllumajandusliku tootmise mitmekesistamise arendamiseks toetatakse ühe alameetme kaudu ka bioenergia tootmise investeringuid. Seda alameedet rakendatakse kooskõlas "Biomassi ja bioenergia kasutamise edendamise arengukavaga aastateks 2007–2013". Lisaks eespool öeldule on Eesti põllumajandussektori arengu üheks takistuseks saamas kvalifitseeritud tööjõu nappus.

Õiguslik alus

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, artikkel 26.

Alameetmete üldpõhimõtted

Et laiendada toetuse saajate ringi, eesmärgiga kasvatada konkurentsivõimeliste põllumajandustootjate arvu, võib põllumajandusminister kehtestada kõigi alameetmete peale kokku maksimaalse võimaliku toetussumma ühe taotleja kohta programmiperioodi jooksul.

Üldreeglina käsitletakse noore põllumajandustootjana, kes on õigustatud saama kõrgemat toetuse määra, füüsilisest isikust ettevõtjat, kes on taotlemise hetkel noorem kui 40 aastat. Sama põhimõtte kehtib ka nendele äriühingutele, kelle kõik osad või aktsiad kuuluvad füüsilistele isikutele või aktsionäridele/osanikele, kes on taotlemise hetkel nooremad kui 40 aastat, samuti ka ühistegevuse organisatsioonidele, kelle kõik liikmed või lepingulise koostöö korral kõik taotlejad vastavad eelpool nimetatud füüsilisest isikust ettevõtjatele või äriühingule kehtestatud nõuetele.

Kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 26 lõikega 1, kui investeeringuid tehakse ühenduse nõuetega vastavusse viimiseks, võib toetust anda nendele investeerin-gutele, mida tehakse alles kasutusele võetud ühenduse nõuetega vastavusse viimiseks. Näiteks alameetme 1.4.2 puhul sõnnikuhoidla vastavusse viimiseks veeseadusest või keskkonnakompleksloa kohustusega ettevõtte vastavusse viimiseks saastuse kompleksse vältimise ja kontrollimise seadusest tulenevate nõuetega (mis omakorda tulenevad vasta-valt EL Nõukogu direktiivist 91/676/EMÜ veekogude kaitsmise kohta põllumajandusest lähtuva nitraadireostuse eest ja EL Nõukogu direktiivist 96/61/EÜ reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta). Sel juhul võib nimetatud nõuetega vastavusse viimiseks võimaldada ajapikendust, mis ei ületa 36 kuud alates kuupäevast, mil see nõue muutus põllumajandusettevõtte jaoks kohustuslikuks.

Eesmärgid

Meetme üldeesmärk on põllumajandusliku tootmise konkurentsivõime suurendamine põllumajandusliku tegevuse mitmekesistamise, nõuetele vastava põllumajanduse eden-damise ja biomassi kasutuse edendamise kaudu.

Üldeesmärgi saavutamiseks toetatakse põllumajandusettevõtteid kolme alameetme kaudu.

ALAMEEDE 1.4.1 – INVESTEERINGUD MIKROPÕLLU-MAJANDUSETTEVÕTETE ARENDAMISEKS

Meetme kirjeldus

Spetsiifilised eesmärgid

- Tehnoloogia taseme tõstmine, põllumajandussektori ajakohastamine ja toodan-gu kvaliteedi parandamine.
- Keskkonna ja loomade heaolu parandamisele ning vastavate nõuete täitmisele kaasaaitamine.
- Tööhõive säilitamine ja töökohtade loomise stimuleerimine põllumajanduses.
- Traditsioonilise kultuurmaastiku säilitamine läbi keskkonnasõbralikumate maa-viljelusmeetodite.
- Omatoodetud põllumajandussaaduste töötlemisele ja seeläbi põllumajanduset-tevõtjate toodetud lisandväärtuse suurendamisele kaasaaitamine.

Sihtrühm

Toetuse saajad

- Mikropõllumajandustootjad (sh mikropõllumajandustootjate ühistegevuse organi-satsioonid), kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastane müügitulu koos muude ärituludega ja aastabilansi kogumaht ei ületa 31,2932 mln krooni (2 mln eurot). Samas peab mikropõllumajandustootja aastane omatoodetud põllu-majandussaaduste müügitulu või nendest töödeldud toodete müügitulu olema rohkem kui 37 552 krooni (2400 eurot). Lisaks peab mikropõllumajandusettevõtja olema kasumis, aga aastane puhaskasum ei tohi samas ületada üks mln krooni. Suurematel äriühingutel ega muudel juriidilistel isikutel kui käesoleva alameetme

tähenduses sätestatud mikropõllumajandustootja ning füüsilistel isikutel, kes tegelevad põllumajandustootmisega füüsilisest isikust ettevõtjana, mille aastane müügitulu koos muude sissetulekutega, aastabilanss ja töötajate arv on suurem, kui käesoleva meetme tähenduses sätestatud mikropõllumajandustootja, ei tohi olla suuremat osalust kui 25%.

Kui toetust taotleb kontserni kuuluv emaettevõtja või tütarettevõtja, ei tohi kontsern olla suurem kui mikropõllumajandustootja.

- Kaks või rohkem mikropõllumajandustootjat koos ühele investeringuobjektile, kui see investeringuobjekt on või läheb pärast investeringu tegemist nende kaasomandisse.

Miinimumnõuded taotlejale

- Toetust taotleva mikropõllumajandustootja müügitulust peab üle 50% tulema omatoodetud põllumajandussaaduste müügist või nende töötlemisel saadud põllumajandustoodete müügist.
- Tehtav investering peab parandama mikropõllumajandustootja konkurentsivõimet.
- Esitatav äriplaan peab muu hulgas sisaldama kavandatava investeringu üksikasju ning tooma välja eesmärgid, mida investeringuga kavatakse saavutada.
- Mikropõllumajandustootja peab täitma seadusega kehtestatud keskkonna-, hügieeni- ja loomade heaolu nõudeid.
- Mikropõllumajandustootjal ei ole riiklikku maksuvõlga või see on ajatatud.
- Investeringuobjekti osas ei ole tehtud taotluse rahuldamise või toetuse maksamise otsust muude toetusskeemide raames.

Mikropõllumajandustootjate arendamise investeringutoetuse tingimusi täpsustatakse vajadusel meetme rakendusmäärusega.

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldus

Mikroettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks läbi mitmekesistamise ja/või tootmise laiendamiseks normaalse turuväljundiga sektorites toetatakse:

- põllumajanduslike tootmishoonete ja -rajatiste ehitamist ja uuendamist (v.a loomakasvatushooned ja -rajatised) (sh kuivatid, hoidlad, kasvuhooned ning asutamislepingu I lisas nimetatud omatoodetud saaduste töötlemiseks vajalikud hooned) (sh ka elektrisüsteemide ehitamine ja uuendamine, veevarustuse ja kanalisatsioonisüsteemide ehitamine ja uuendamine, elektri-, veevarustuse ja kanalisatsioonivõrguga liitumine, juurdepääsuteede ehitamine ja uuendamine ning reovete puhastussüsteemide ehitamine ja uuendamine), et vähendada keskkonnakahjustusi, tõsta tehnoloogia taset ja parandada toodangu kvaliteeti ning seeläbi suurendada mikropõllumajandustootjate konkurentsivõimet;
- loomakasvatuseks vajalike hoonete ja -rajatiste ehitamist ja uuendamist ning loomakasvatuspuuride ja sinna juurde kuuluvate seadmete ostmist ja ehitamist (v.a veise-, sea-, lamba-, kitse-, hobuse- või lindude pidamiseks kasutatavate loomakasvatushoonete või -rajatiste või nende juurde kuuluvate sõnniku-, silo- või söödahoidlate ehitamine ja uuendamine või nendesse paigaldatavad statsionaarsed tehnoloogilised seadmed), et viia tootmine vastavusse EL keskkonna,

hügieeni-, veterinaar- ja loomakaitse nõuetega ning tõsta mikropõllumajandusettevõtjatest loomakasvatajate konkurentsivõimet;

- põllumajanduslikuks tootmiseks vajalike masinate ja seadmete (sh kasutatud masinad ja seadmed) ostmist (sh ka asutamislepingu I lisas nimetatud oma-toodetud saaduste töötlemiseks vajalikud masinad ja seadmed ning taimekaitse- ja seemnekasvatustehnoloogia) (sh ka traditsioonilised põllumajandusmasinad ja -seadmed, mida kavandatakse kasutada biokütuse või bioenergia tooraine tootmiseks, kuid v.a bioenergia tootmise investeeringutoetuse alameetmes nimetatud investeeringud ehitistesse, masinatesse ja seadmetesse, mida kasutatakse biokütuse, bioenergia või nende toorainete tootmiseks), et vähendada keskkonnakahjustusi, tõsta tehnoloogia taset ja parandada toodangu kvaliteeti ning seeläbi suurendada mikropõllumajandustootjate konkurentsivõimet;
- viljapuuaedade ja marjaistandike rajamiseks ja laiendamiseks vajaliku paljundusmaterjali ostmist ning istandike piirdeaedade ning konstruktsioonide ostmist, samuti mesindus- ja seenekasvatustobjektide ostmist, et stabiliseerida mikropõllumajandusettevõtete tulu, parandada toodangu kvaliteeti ning seeläbi suurendada mikropõllumajandustootjate konkurentsivõimet;
- investeeringut ettevalmistavad (nt ehitusgeodeetilised jms) tööd ja omaniku-järelevalve investeeringuobjekti ehitamise ajal.

Välditakse topelttoetamist muudest (ala)meetmetest, teiste ÜPP finantsinstrumentide kaudu, samuti riigieelarvest, EL toetusfondidest, teiste rahvusvaheliste organisatsioonide vahenditest või muust tagastamatust riigiabist. Sellega seoses on vastavalt ühisele turukorraldusele arvesse võetud ka igasugused ühenduse abi kitsendused ja piirangud.

Toetus

Maksimaalsed toetuse määrad

Toetussummade määramisel peetakse silmas, et avaliku sektori toetus käesoleva meetme raames ei ületaks:

- 40% investeeringu maksumusest;
- 50% investeeringu maksumusest LFA piirkonnas või noortele põllumajandustootjatele väljaspool LFA piirkonda;
- 60% investeeringu maksumusest noortele põllumajandustootjatele LFA piirkonnas.

Traktorite ostmise puhul peetakse toetussummade määramisel silmas, et avaliku sektori toetus ei ületaks:

- 35% investeeringu maksumusest;
- 45% investeeringu maksumusest LFA piirkonnas või noortele põllumajandustootjatele väljaspool LFA piirkonda;
- 45% investeeringu maksumusest LFA piirkonnas või noortele põllumajandustootjatele väljaspool LFA piirkonda;
- 55% investeeringu maksumusest noortele põllumajandustootjatele LFA piirkonnas.

Maksimaalne toetussumma

- Kuni 1 564 660 krooni (100 000 eurot) programmiperioodi jooksul.
- Mikropõllumajandustootjate ühistegevuse organisatsioonide või kolme või enama mikropõllumajandustootja koos taotlemise korral (kui investeeringuobjekt on või läheb pärast investeeringu tegemist nende ühisomandisse) kuni 4 693 980 krooni (300 000 eurot) programmiperioodi jooksul.

Kasutatud tehnika ostmise osas on maksimaalne toetussumma 312 932 krooni (20 000 eurot) programmiperioodi jooksul.

Üks mikropõllumajandustootja saab investeeringutoetust taotleda üksi, läbi mikropõllumajandustootjate ühistegevuse organisatsioonide või koos teiste mikropõllumajandustootjatega. Kokku ei tohi ühe mikropõllumajandustootja toetussumma ületada 3 129 320 krooni (200 000 eurot) programmiperioodi jooksul.

Kontserni kuuluvad mikropõllumajandustootjad saavad kontserni kohta kokku programmiperioodi jooksul taotleda 1 564 660 krooni (100 000 eurot).

Riiklikud rahastamisskeemid

Täiendavalt on põllumajandustootjatel võimalik kasutada Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) pakutavaid laene, tagatise ja muid ettevõtlust toetavaid instrumente. Põllumajandustootjatel, kes on saanud meetmete 1.2 ja 1.4 raames toetust või toetuse taotlemisel heakskiidu, on täiendavalt võimalik kasutada ka MESi poolt pakutavaid sooduslaene ja -tagatise.

Toetuse sihtala

Alameedet rakendatakse Eesti maapiirkonnas (valla territoorium, v.a vallasisesed linnad).

Indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori liik	Indikaator	Eesmärk 2007–2013
Väljundnäitaja	Toetust saanud põllumajandusettevõtjad	2100 programmiperioodi kohta
	Tehtud investeeringute maht	3300 mln kr (210,9 mln eurot) / programmiperioodi kohta
Tulemusnäitaja	Põllumajandusettevõtete arv, kes toodavad uusi tooteid või kasutavad uusi tootmisviise	700 programmiperioodi kohta
Mõjunäitaja	Netolisandväärtus, PPS	kasvab programmiperioodi lõpuks
	Brutolisandväärtuse muutus tööjõuühiku kohta	kasvab 40% programmi-perioodi lõpuks

Taotluste menetlemine

Nõutavad dokumendid on taotlus, äriplaan ja vajadusel muud tõendavad dokumendid. Makseagentuur on PRIA.

Taotluste hindamise protseduur

Kuulutatakse välja taotlusvoor. Juhul, kui nõuetele vastavuse kontrolli edukalt läbinud taotluste rahuldamiseks ei jätku piisavalt vahendeid, koostatakse hindamiskriteeriumide alusel nõuetele vastavate taotluste rahastamise paremusjärjestus. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused.

Peamised hindamiskriteeriumid on järgmised:

- eelistatakse müügitulu järgi väiksemaid mikropõllumajandustootjaid;
- eelistatakse mikropõllumajandustootjaid, kes ei ole saanud põllumajandusliku tootmise investeeringutoetust;
- eelistatakse noori põllumajandustootjaid;
- eelistatakse põllumajandussaaduste töötlemisele suunatud investeeringuid, aiandust, mesindust ja seenekasvatust (eelistatakse ka mahepõllumajandussaaduste töötlemist või mahepõllumajandustootmise mitmekesistamist);
- eelistatakse ühistegevust;
- eelistatakse mikropõllumajandustootjaid, kelle kogu müügitulust moodustab omatoodetud põllumajandussaaduste müük või nende töötlemisel saadud põllumajandustoodete müük suurema osa;
- eelistatakse mikropõllumajandustootjaid, kes taotleavad toetust väiksema toetussumma ulatuses.

Rakendamine aastatel 2007–2009

Meetme rakendamine algas 2007. a detsembris. Meedet rakendatakse taotlusvoorude kaupa. Meetme esimene taotlusvoor toimus 2007. a 17. detsembrist 2008. a 7. veebruarini, teine taotlusvoor kestis 2008. a 24. novembrist 15. detsembrini ning kolmas taotlusvoor 2009. a 16. novembrist 30. novembrini.

Esimeses taotlusvoorus esitati kokku 893 taotlust, summas 576 mln kr (36,8 mln eurot). Kavandatav investeeringute maht oli ligi 1220 mln kr (77,9 mln eurot). Meetme esimese vooru eelarve oli 553 mln kr (35,3 mln eurot). Valdkondade lõikes investeeriti kõige enam taimekasvatuse arendamiseks. Taimekasvatuse valdkonnale investeeritud investeeringute maht oli kokku 680 mln kr (43,4 mln eurot), millest toetus moodustab 307 mln kr (19,6 mln eurot). Teine suur valdkond, kuhu meetme 1.4.1 abil investeeriti, oli segatootmine. Segatootmisesse kavandati investeeringuid kogumaksumusega 465 mln kr (29,7 mln eurot) ning toetust taotleti kokku 210 mln kr (13,4 mln eurot). Ka segatootmise puhul oli enamus investeeringuid seotud masinate soetamisega. Piimatootmise investeeringute kogumaht on 45,5 mln kr (2,9 mln eurot), millest 20,8 mln kr (1,3 mln eurot) kaetakse toetuse arvelt. Põhiliselt kasutati toetust erinevate masinate ja seadmete soetamiseks. Samuti soetati toetuse abil 506 traktorit kogumaksumusega 429 mln kr (27,4 mln eurot), millest toetuse summa moodustab 181 mln kr (11,5 mln eurot).

Heakskiidetud 848 taotluse hulgas oli 21 koostööprojekti, millele määrati toetust summas 23 mln kr (1,5 mln eurot). Koostööprojektide investeeringu kogumaht oli 50 mln kr (3,2 mln eurot).

Teine taotlusvoor toimus 2008. a 24. novembrist 15. detsembrini. Taotletud toetussumma oli kokku 368,7 mln kr (23,5 mln eurot) ning taotletud investeeringute kogumaht 786 mln kr (50,2 mln eurot). Meetme teise vooru eelarve oli 351 mln kr (22,4 mln eurot) ning kokku esitati 577 taotlust.

Valdkondade lõikes investeeriti kõige enam taimekasvatuse arendamiseks. Taimekasvatuse valdkonna investeeringute maht oli kokku 456 mln kr (29,1 mln eurot), millest toetus moodustab 209 mln kr (13,3 mln eurot). Teine suur valdkond oli segatootmine, kus investeeringute kogumaksumus oli 135 mln kr (8,6 mln eurot), millest toetuse summa moodustab 63 mln kr (4 mln eurot). Mõlema valdkonna puhul oli enamus investeeringuid seotud masinate soetamisega. Masinate või seadmete ostmiseks taotleti toetust 243 mln kr (15,5 mln eurot), investeeringu kogusumma oli 511 mln kr (32,6 mln eurot). Teises voorus saadi toetust ka 210 traktori ostmiseks. Traktorite maksumus kokku oli 189 mln kr (12 mln eurot), millest toetust määrati 83 mln kr (5,3 mln eurot).

Heakskiidetud 533 taotluse hulgas oli 24 koostööprojekti, millele määrati toetust summas 49 mln kr (3,1 mln eurot). Koostööprojektide investeeringu kogumaht oli 100 mln kr (6,4 mln eurot).

Kolmas taotlusvoor toimus 2009. a 16. novembrist 30. novembrini ning eelarve oli 120 mln kr (7,7 mln eurot). Toetust taotles 471 taotlejat. Plaanitavate investeeringute kogumaht oli 463 mln kr (29,6 mln eurot), millest 214 mln (13,7 mln eurot) sooviti katta toetuse arvelt. Aktiivsemad taotlejad olid Tartu-, Pärnu- ja Viljandimaalt, moodustades kokku 31% kogu taotlejate hulgast.

Taotlusvoor määrati toetus 304 taotlejale kogusummas 250 mln kr (15,9 mln eurot). Valdkondade lõikes investeeriti seegi kord kõige enam taimekasvatuse arendamiseks. Taimekasvatuse valdkonna investeeringute maht oli kokku 141 mln kr (9 mln eurot), millest toetus moodustab 68 mln kr (4,3 mln eurot). Investeeringuid tehti palju ka segatootmise arendamiseks. Segatootmisesse kavandati investeeringuid kogumaksumusega 41 mln kr (2,6 mln eurot) ning toetust määrati kokku 19 mln kr (1,2 mln eurot). Ka segatootmise puhul oli enamus investeeringuid seotud masinate soetamisega. Piimatootmise investeeringute kogumaht on 31 mln kr (2 mln eurot), millest 14 mln kr (0,9 mln eurot) kaetakse toetuse arvelt.

Heakskiidetud 304 taotluse hulgas on 27 koostööprojekti, millele määrati toetust summas 25 mln kr (1,6 mln eurot). Koostööprojektide investeeringu kogumaht oli 49 mln kr (3,1 mln eurot).

Kokku kolme taotlusvooru peale esitati 1937 taotlust summas 1159 mln kr (74 mln eurot). Investeeringute kavandatavad mahud on kolme aasta peale kokku olnud 2531 mln kr (161 mln eurot). Aktiivsemad maakonnad on olnud Tartu- ja Viljandimaa, mõlemad üle 10% kogu taotlejate hulgast. Peamised investeeringu valdkonnad on olnud taimekasvatuse ning segatootmine. Meetme raames kokku on suurim määratud toetuse osakaal masinate või seadmete ostul ja paigaldamisel, kokku 577 mln kr (36,8 mln eurot) ning traktorite ostul 268 mln kr (17,1 mln eurot).

ALAMEEDE 1.4.2 – INVESTEERINGUD LOOMAKASVATUSEHITISTESSE

Meetme kirjeldus

Spetsiifilised eesmärgid

- Konkurentsivõime suurendamine, sh uute tehnoloogiate ja innovatsiooni kasutuselevõtmise soodustamine.
- Keskkonna- ja tööhutuse ning loomade heaolu parandamisega kaasnevate nõuete täitmisele kaasaaitamine.

Sihtrühm

Toetuse saajad

Veise-, sea-, lamba-, kitse-, hobuse- või linnukasvatusega tegelevad põllumajandustootjad, põllumajandustootjate ühistevõime organisatsioonid või omavahel lepingulist koostööd tegevad iseseisvad põllumajandustootjad.

Miinimumnõuded taotlejale

- Tehtav investeering peab parandama ettevõtte konkurentsivõimet.
- Tehtav investeering peab keskkonnakompleksloa kohustusega ettevõtetel vastama PVT nõuetele.
- Esitav äriplaan peab muu hulgas sisaldama informatsiooni taotleja olemasoleva põllumajandusliku põhivara kohta, samuti kavandatava investeeringu üksikasju ja kirjeldama eesmärgi, mida investeeringuga kavatsetakse saavutada.
- Loomakasvatusehitis peab olema nõuetekohaselt registreeritud.
- Põllumajandustootja peab täitma seadusega kehtestatud keskkonna-, hügieeni- ja loomade heaolu nõudeid.
- Investeeringuobjektile ei ole tehtud taotluse rahuldamise või toetuse maksmise otsust teiste toetuskeemide raames.

Vajadusel võib rakendusmäärusega miinimumnõudeid taotlejale täiendada.

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldus

Toetatakse investeeringuid loomakasvatushoonete ehitamiseks ja rekonstrueerimiseks. Toetatavad investeeringud on näiteks ehitusprojekt ja projekteerimiseks vajalik ehitusgeoloogiline ja -geodeetiline uurimistöö, ehituskrunti ettevalmistavad mullatööd, kui need on ehitusprojektiga ette nähtud, loomakasvatushoone ehitus või rekonstrueerimine, sõnniku-, silo- ja söödahoidla ehitus või rekonstrueerimine ja selle seadmete soetamine, farmiseadmed (sh. pesuseadmed, külmutusseadmed, sõnnikueemaldamisseadmed, paiksed söötmis- ja jootmiseseadmed, ventilatsiooniseadmed, matid, vaakumseadmed, inkubaatorid jne).

Täpsem lubatud investeeringute loetelu kehtestatakse rakendusmäärusega.

Keskkonnakompleksloa kohustusega põllumajandustootjatel toetatakse PVT nõuetele vastavaid investeeringuid. Taotleja ei ole rikkunud loomade heaolu, toiduhügieeni- ja keskkonnainõudeid või nende nõuete rikkumise põhjus on taotleja poolt kõrvaldatud. Vältitakse topelttoetamist teiste meetmega.

Toetus

Maksimaalne toetuse määr

Toetussummade määramisel peetakse silmas, et need ei ületaks:

- 40% investeeringu maksumusest;
- 50% investeeringu maksumusest LFA piirkonnas või noortele põllumajandustootjatele väljaspool LFA piirkonda;
- 60% investeeringu maksumusest noortele põllumajandustootjatele LFA piirkonnas;
- vastavalt tootmistüübile kehtestatud loomakoha maksumust.

Täpsemad toetusmäärad sätestatakse meetme rakendusmäärusega.

Maksimaalne toetussumma

Maksimaalne toetussumma programmiperioodi jooksul (2007–2013) on 7 823 300 krooni (500 000 eurot).

Riiklikud rahastamisskeemid

Täiendavalt on põllumajandustootjatel võimalik kasutada Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) pakutavaid laene, tagatise ja muid ettevõtlust toetavaid instrumente. Põllumajandustootjatel, kes on saanud meetmete 1.2 ja 1.4 raames toetust või toetuse taotlemisel heakskiidu, on täiendavalt võimalik kasutada ka MESi poolt pakutavaid sooduslaene ja -tagatise.

Toetuse sihtala

Alameedet rakendatakse Eesti maapiirkonnas (valla territoorium, v.a vallasisesed linnad).

Indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori liik	Indikaator	Sihttasemed
Väljundnäitaja	Toetust saanud põllumajandustootjad	600 programmiperioodi kohta
	Tehtud investeeringute maht	2097 mln kr (134 mln eurot) / programmiperioodi kohta
Tulemusnäitaja	Põllumajandustootjate arv, kes toodavad uusi tooteid või kasutavad uusi tootmisviise	200 programmiperioodi kohta
Mõjunäitaja	Netolisandväärtus, PPS	kasvab programmiperioodi lõpuks
	Brutolisandväärtuse muutus tööjõuühiku kohta	kasvab 40% programmiperioodi lõpuks

Taotluste menetlemine

Nõutavad dokumendid on taotlus, äriplaan ja vajadusel muud tõendavad dokumendid. Makseagentuur on PRIA.

Taotluste hindamise protseduur

Kuulutatakse välja taotlusvoor. Juhul, kui nõuetele vastavuse kontrolli edukalt läbinud taotluste rahuldamiseks ei jätku piisavalt vahendeid, koostatakse hindamiskriteeriumide alusel nõuetele vastavate taotluste rahastamise paremusjärjestus. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused.

Peamised hindamiskriteeriumid on järgmised:

- eelistatakse põllumajandustootjaid, kes ei ole saanud põllumajandusliku tootmise investeeringutoetust;
- eelistatakse noori põllumajandustootjaid;
- eelistatakse mahepõllumajandustootjaid;
- eelistatakse põllumajandustootjaid, kelle müügitulust moodustab omatoodetud põllumajandussaaduste müük või nende töötlemisel saadud põllumajandustoodete müük suurema osa;
- eelistatakse kõrgema majandusliku efektiivsusega taotlejaid;
- eelistatakse taotlusi, kus küsitav toetuse määr on madalam.

Vajadusel võib rakendusmäärusega hindamiskriteeriumeid täiendada.

Rakendamine aastatel 2007–2009

Meetme rakendamine algas 2007. a. Meetme rakendamine toimus taotlusvoorude kaupa. Esimene taotlusvoor toimus 2007. dets - 2008. veebr. Esimese taotlusvooru eelarve oli 430,4 mln kr (27,5 mln eurot). Kokku esitati esimeses taotlusvoorus 138 taotlust. Toetust taotleti kokku 470,5 mln kr (30,1 mln eurot) ulatuses. Kavandatavate investeeringute kogumaht oli taotlusvoorus 1168,6 mln kr (74,7 mln eurot). Toetust määrati 127 taotlejale, kelle heakskiidetud investeeringute kogumaht oli 1067 mln kr (68,2 mln eurot) ja toetust määrati 430,5 mln kr (27,5 mln eurot).

Põhiliselt olid investeeringud seotud piimatootmisega. Piimalehmadele mõeldud loomakasvatusehitise ehitamiseks ning tehnoloogia soetamiseks sai toetust 53 taotlejat kogusummas 251,6 mln kr (16,1 mln eurot). Nimetatud investeeringute kogumaht oli 653,7 mln kr (41,8 mln eurot). Piimatootmisega seotud investeeringud moodustasid 61,3% kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringute kogumahust ja 58,4% kogu määratud toetuste summast.

Sigalate ehitamiseks ja renoveerimiseks määrati toetust 71,6 mln kr (4,6 mln eurot), millega soovitakse teha investeeringuid 165,2 mln kr (10,6 mln eurot) ulatuses, mis moodustas kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 15,5% ja määratud toetustest 16,6%. Lindlate ehitamiseks ja renoveerimiseks määrati toetust 20,3 mln kr (1,3 mln eurot), millega kavandatakse investeerida lindlatesse 48,9 mln kr (3,1 mln eurot), mis moodustas kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 4,6% ja määratud toetustest 4,7%.

Teine taotlusvoor toimus 2008. a lõpus. Meetme taotlusvooru eelarve oli 318 mln kr (20,3 mln eurot). Kokku esitati 100 taotlust. Taotletav toetussumma oli 367,5 mln kr (23,5 mln eurot). Kavandatav investeeringute maht oli 928,6 mln kr (59,3 mln eurot). Kuna taotletav toetussumma oli suurem kui meetme eelarve, toimus taotluste hindamine. Toetust määrati 89 taotlejale summas 324,4 mln kr (20,7 mln eurot) ja investeeringute kogumaht oli 799,1 mln kr (51,1 mln eurot).

Põhiliselt olid investeeringud seotud veiste pidamisega seotud loomakasvatusehitistega. Toetust veiste pidamiseks mõeldud loomakasvatusehitise ehitamiseks ja sinna tehnoloogia paigaldamiseks määrati toetust kokku 167,2 mln kr (10,7 mln eurot), mis moodustas 51,5% kogu määratud toetusest. Toetuse abil soovitakse investeerida veisekasvatuse 420,5 mln kr (26,9 mln eurot) ulatuses, mis moodustab 52,6% kogu heakskiidetud investeeringutest.

Sigalate ehitamiseks määrati toetust 64,8 mln kr (4,1 mln eurot), mis moodustas 20% kogu määratud toetusest. Investeeringuid kavandatakse sigalatesse 165,6 mln kr (10,6 mln eurot) ulatuses, mis moodustab 20,7% kogu heakskiidetud investeeringutest.

Lindlate ehitamiseks ja renoveerimiseks määrati toetust 18,7 mln kr (1,2 mln eurot), mis moodustas 5,8% kogu määratud toetusest. Investeeringuid kavandatakse lindlatesse 42,8 mln kr (2,7 mln eurot) ulatuses, mis moodustab 5,4% kogu heakskiidetud investeeringutest.

Kolmas taotlusvoor toimus 2009. a sügisel. Meetme taotlusvooru eelarve oli 193,9 mln kr (12,4 mln eurot). Taotlusvoorus esitati kokku 107 taotlust. Toetust taotleti kokku 291,1 mln kr (18,6 mln eurot) investeeringute teostamiseks 676,2 mln kr (43,2 mln eurot) ulatuses. Kuna taotletav toetussumma oli suurem kui meetme eelarve, toimus taotluste hindamine. Kokku määrati toetus 81 taotlejale, summas 194 mln kr (12,4 mln eurot). Toetuse abil kavandatakse teha investeeringuid 451,9 mln kr (28,9 mln eurot) ulatuses.

Kõige enam taotleti ja määrati toetust veisekasvatuse valdkonnale. Veiste pidamiseks mõeldud loomakasvatusehitise ehitamiseks ja sinna tehnoloogilise seadme paigaldamiseks anti toetust 91 mln kr (investeeringute maht oli 214,6 mln kr (13,7 mln eurot)). Veisekasvatuse investeeringud moodustasid kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 47,5% ning määratud toetus 46,9% kogu taotlusvooru määratud toetustest. Sigalate ehitamiseks määrati toetust 49,3 mln kr (3,2 mln eurot). Seakasvatuse investeeringud kokku olid 114,5 mln kr (7,3 mln eurot). Seakasvatuse investeeringud moodustasid kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 25,3% ning määratud toetus 25,4% kogu taotlusvooru määratud toetustest. Linnukasvatuse investeeringute maht oli 17 mln kr (1,1 mln eurot) ja määratud toetus 5,2 mln kr (0,3 mln eurot). Linnukasvatuse investeeringud moodustasid kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 3,8% ning määratud toetus 2,7% kogu taotlusvooru määratud toetustest.

Kõigis voorudes oli võimalik taotleda toetust ka sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamiseks. Kolmandas voorus määrati nendeks tegevusteks toetust kokku 36,4 mln kr (2,3 mln eurot), millega sooviti investeerida 78,0 mln kr (5 mln eurot) ulatuses, mis moodustas kogu taotlusvooru heakskiidetud investeeringutest 17,3% ja kogu taotlusvooru määratud toetustest 18,8%.

Kokku taotleti kolmes taotlusvoorus toetust 1129,1 mln kr (72,2 mln eurot) ning kavandati investeerida loomakasvatuse 2773,5 mln kr (177,3 mln eurot). Kolme taotlusvooru tulemusena määrati toetust 297 taotlejale summas 948,8 mln kr (60,6 mln eurot), mille abil kavandatakse 2318 mln kr (148,1 mln eurot) ulatuses investeeringuid. Suurim on olnud investeeringute vajadus veisekasvatuses. Veiste pidamiseks vajalike hoonete ehitamiseks ning paiksete tehnoloogiliste seadmete soetamiseks on määratud toetust kokku 553,4 mln kr (35,4 mln eurot), mis moodustab kolme taotlusvooru määratud toetuste mahust 58,3%

Toetuse abil tehakse investeeringuid veisekasvatuse konkurentsivõime suurendamiseks ning loomade heaolu parandamiseks 1391,5 mln kr (88,9 mln eurot) ulatuses, mis moodustab kolme taotlusvooruga heakskiidetud investeeringute mahust 60%.

Sigalate ehitamiseks ja renoveerimiseks määrati kolmes toetusvoorus kokku toetust 185,6 mln kr (11,9 mln eurot), millest soovitakse investeerida 445,3 mln kr (28,5 mln eurot) ulatuses. Seakasvatuse investeeringud moodustasid kolme taotlusvooruga heakskiidetud investeeringutest 19%. Toetused sigalatesse moodustasid 19,2% kogu määratud toetustest.

Lindlate renoveerimiseks määrati toetust kokku 44,2 mln kr (2,8 mln eurot). Toetuse abil tehtavate investeeringute maht kokku oli 109,7 mln kr (7 mln eurot), mis moodustas kolme taotlusvooruga heakskiidetud investeeringutest 4,7%. Toetused lindlatesse moodustasid 4,7% kogu määratud toetustest.

Sõnniku-, silo- või söödahoidla ehitamiseks või rekonstrueerimiseks määrati toetust kolmes voorus kokku 130 mln kr (8,3 mln eurot). Kokku kavandatakse toetuse abil sõnniku-, silo- või söödahoidlatesse investeerida 293,5 mln kr (18,8 mln eurot), mis moodustas kõigi taotlusvoorude heakskiidetud investeeringutest 12,7%. Toetused sõnniku-, silo- või söödahoidlatesse moodustasid 13,7% kogu määratud toetustest.

MEEDE 3.1 – MAJANDUSTEgevuse MITMEKESISTAMINE MAAPIIRKONNAS (koodid 311, 312, 313)

Meetme kirjeldus

Põhjendus

Maapiirkonna ettevõtluse arengule avaldavad enam mõju madal asustustihedus ning pidev põllumajanduse osakaalu langus ettevõtluses (hetkel 50% maapiirkonna ettevõtetete üldarvust). Põllumajandusliku tootmise tõhusamaks muutumise käigus vabaneb tööjõudu. Sekundaar- ja tertsiaarsektoril on suurem potentsiaal uute töökohtade loomisel, kuigi käesoleval ajal on see suutnud korvata alla kolmandiku (28,9%) põllumajanduses vabanevatest töökohtadest.

Maapiirkonna majandustegevus on ühekülgne eriti äärealadel. Linnade tegevusalade keskmine näitaja on maapiirkonnaga võrreldes ligi poole suurem. See raskendab maal sobiva töökohta leidmist, avaldades omakorda mõju madalamale tööhõive määrale. 2004. a andmetel on 40% maainimestest töö leidnud linnades.

Maaettevõtjatel omakorda on raske leida sobivat tööjõudu ning riigilt oodatakse aktiivsemat tegelemist maapiirkonna tööjõuküsimustega, aidates muu hulgas hoida või meelitada maale noori spetsialiste ning muid pädevaid töötajaid. 2005. a teostatud uuring "Toetusvajadus maapiirkonna ettevõtlussektoris" näeb maaettevõtluse arengu ühe ohutegurina asjaolu, et likvideeritud ettevõtete kasvutempo on loodud ettevõtete omast mõnevõrra kiirem, seda ennekõike põllumajandustootjate osas. Väikeste põllumajandustootjate ettevõtlustegevuse mitmekesistamine väljapoole põllumajandust on seega üks konkurentsivõime parandamise ja täiendavate sissetulekute saamise viise, eeskätt põllumajanduseks ebasoodsamates piirkondades.

Lisaks ohustab ettevõtete jätkusuutlikku arengut maaettevõtete juhtide keskmine vanus. Hetkel on maaettevõtete juhtidest pooled üle 45 aasta vanad, kusjuures 18,6% ettevõtete juhtidest on vanusegrupis 56–65 eluaastat. Seetõttu peab järjest enam hakkama tähelepanu pöörama noorte kaasamisele ettevõtlusse ning piirkonna üldiste arenguotsuste tegemisse.

Maapiirkonnas on ressursse, mida kasutades on võimalik maa ja linna erinevusi tasakaalustada: põllumajanduses toimunud muudatuste tõttu tühjaks jäänud hooned, mis on kaotanud otstarbe või on alakoormatud, ning loodus- ja kultuuripärand, mille potentsiaali rakendamist kohaliku arengu edendamisel takistab tehniline seisukord, vähene ligipääsetavus ja eksponeeritus, varustus tugiinfrastruktuuriga, vähesed lisateenused, samuti objektide nõrk omavaheline seotus. Nende objektide ajakohastamine ja neile majandusliku väärtuse andmine tõhustab tootmist või teenindustegevust, parandades elukeskkonda.

Meede täiendab rakendatava “Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava” raames selliseid tegevusi nagu kapitalile juurdepääsu lihtsustamise toetamine, mis võimaldab igakülgset abi uutele ettevõtjatele tegevuse alustamisel, ning turismi arendamist, mille raames toetatakse muu hulgas projekte, mis suurendavad ettevõtete ja piirkondade turismitoodete nõudlust rahvusvahelistel sihtturgudel.

Meede ei kattu “Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava” raames antavate toetustega, demarkatsiooni põhimõtted on toodud MAKi peatükis 10.2.

Meetmest kasusaajate arvu tõstmise ning meetme eesmärkide parema ja efektiivsema elluviimise eesmärgil kehtestati 1. telje alameetmega 1.4.1 “Investeeringud mikro-põllumajanduse arenguks” sarnane piirang toetuse määrale, mille kohaselt maksimaalne toetuse määr ei ületa üldjuhul 100 000 eurot ühe taotleja kohta programmiperioodil. Teatud juhtudel võivad aga suuremamahulised projektid avaldada kiiremat ja mõjusamat tulemust probleemide lahendamisele maapiirkonnas, eelkõige keskustest eemalejäävates piirkondades. Suuremate investeeringuprojektide puhul on suurem tõenäosus, et investeeringu mõju maapiirkonna sotsiaalmajandusliku olukorra arengule on oluline ning nii laiemas kui ka kitsamas mõttes positiivne (piirkonna teiste ettevõtete tulude kasv, uute töökohtade loomine teistes ettevõtetes või organisatsioonides, loodusliku mitmekesisuse säilitamine, piirkonna turvalisuse tõstmine). Näiteks bioenergiaalased jätkusuutlikud ja elujõulised projektid on oma sisult suuremamahulised ja avaldavad oma olemusega suuremat mõju maapiirkonna sotsiaalmajanduslikule olukorrale. Tulenevalt nimetatud asjaoludest on meetme 3.1 raames projektid jagatud kahte kategooriasse: väiksemamahulised projektid (avaliku sektori toetus kuni 100 000 eurot) (edaspidi *väikeprojekt*) ning suured projektid, kus projekti maksumus ületab 200 001 eurot (avaliku sektori toetus 100 000–300 000 eurot) (edaspidi *suurprojekt*).

Õiguslik alus

Nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta, artiklid 53 (alameede 3.1.1), 54 (alameede 3.1.2) ja 55 (alameetmed 3.1.1 ja 3.1.2).

Eesmärgid

Üldeesmärk

Maapiirkonnas tegutsevate ettevõtjate elujõulisuse ja jätkusuutlikkuse suurendamine läbi maapiirkonna ettevõtluse mitmekesistamise (eelkõige keskustest eemalejäävates piirkondades) ning sellega uute ja paremate töökohtade loomisele kaasaaitamine. Suurprojektide eesmärk on põllumajandustootmise mitmekesistamine ja maaettevõtluse arendamine läbi bioenergiaalaste ja muude innovaatiliste investeeringute, mille kaudu soodustatakse muuhulgas ka keskkonnasõbraliku ettevõtluse arengut ja meetme üldeesmärgist tulenevalt paremate töökohtade loomist.

Rahaliste vahendite jaotus

Nii väike- kui ka suurprojektide eelarve jaguneb võrdselt alameetmete 3.1.1 (mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas) ja 3.1.2 (mikroettevõtete arendamine) vahel.

ALAMEEDE 3.1.1 – MITMEKESISTAMINE MITTEPÕLLUMAJANDUSLIKU TEGEVUSE SUUNAS

Spetsiifilised eesmärgid

- Põllumajandustootjate tegevuse mitmekesistamine muu maaettevõtlusega väljaspool põllumajandust.
- Mahajäetud hoonete mittepõllumajanduslikus tootmises ja teeninduses taaskasutusele võtmisele kaasaaitamine.
- Ettevõtluse uuenduslikkuse suurendamine läbi uudsete lahenduste, sh mobiilsed lahendused kaupade ja teenuste pakkumisel.
- Noorte ja naiste ettevõtluses osalemise soodustamine ning puuetega inimeste erisusi arvestavate töötingimuste ja teenuste loomine.
- Biomassist biokütuse, bioelektri ja biosoojuse turustamise eesmärgil tootmise suurendamine.

Sihtrühm

Toetuse saajad

Maapiirkonnas tegutsevad komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ artikli 2 punkti 3 kohaselt määratletud mikropõllumajandustootjad, kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastane müügitulu ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 31,2932 mln krooni (2 mln eurot), kusjuures väikeprojektide korral peab ettevõtja aastane müügitulu olema suurem kui 37 552 krooni (2 400 eurot) ja suurprojektide korral peab ettevõtja aastane müügitulu olema suurem kui 500 000 krooni (31 955,8 eurot). Bioenergia investeeringute korral võib toetust saada ka suurem väike- ja keskmise suurusega ettevõtte kui mikropõllumajandustootja.

Miinimumnõuded taotlejale

- Taotleja reaalne majandustegevus on kestnud vähemalt ühe aasta.
- Väiksema mahuliste projektide korral peab taotleja säilitama vähemalt olemasoleva töökohtade arvu.
- Suurprojektide korral peab taotleja seoses investeeringuga looma vähemalt ühe töökohta.

- Taotleja jätkusuutlikkus (taotlemisele eelnenud majandusnäitajad ja suurprojektide korral hinnatakse muuhulgas ka investeeringu tegemisele järgneva kolme aasta majandusnäitajaid).
- Esitatav äriplaan peab muuhulgas sisaldama kavandatava investeeringu üksikasju ning tooma välja eesmärgid, mida investeeringuga kavatakse saavutada. Suurprojektide korral peab esitatav äriplaan projekti põhjalikuma ja kvaliteetsema hindamise ja analüüsi eesmärgil muu hulgas kajastama ka ärikeskkonna analüüsi, toote-, turu- ja konkurentsi analüüsi, projekti elluviiva meeskonna kompetentsuse kirjeldust investeeringu tegemise valdkonnas, projekti mõju analüüsi sotsiaalmajanduslikule olukorrale, projektiplaani, kus hinnatakse eesmärgi saavutamist läbi tulemuste, tulemuste saavutamist läbi tegevuste ja tegevuste jaoks vajalike sisendite.
- Investeeringuobjekti osas ei ole tehtud taotluse rahuldamise või toetuse maksimise otsust muude toetusskeemide raames.
- Taotlejal ei ole riiklikku maksuvõlga või see on ajatatud

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldus

Toetatavad tegevused:

- kaupade ja teenuste pakkumisel mobiilsete lahenduste arendamine, infotehnoloogia rakendamine, sh uued tehnoloogiad tootja ja tarbija lähendamiseks;
- teenuste osutamine maapiirkonna ettevõtetele ja rahvastikule, sh multifunktsionaalsete teeninduskeskuste arendamine, põllumajandusteenused;
- bioenergia tootmisele suunatud investeeringud, mille tulemusel loodav energia valdavas osas turustatakse;
- maapiirkonnas majutusteenuse loomine ja parendamine, kui majutusettevõttes voodikohtade arv ei ületa 30 (voodikohtade piirang ei kehti puhkeküla ja -laagri puhul).

Abikõlblikkuse kriteeriumid:

- majandustegevuseks vajalikud investeeringud ehitistesse ning seadmetesse (sh kasutatud seadmed), v.a investeeringud põllumajanduslikku tootmisesse;
- vajadusel investeeringu (nt maaturismi- ja käsitöötoodete arendamise puhul) turunduskulud kuni 12% projekti maksumusest;
- väikeinfrastruktuur ja vaatamisväärsuste tähistamine investeeringu ühe osana;
- komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 artikli 55 lõike 1 punktis c nimetatud investeeringut ettevalmistavad tööd.

Välditakse topelttoetamist muudest meetmetest.

Toetus

Maksimaalsed toetuse määrad

- Kuni 30% – väikeprojektide korral projekti elluviimise koht asub Harjumaal, vallas mis piirneb Tallinnaga. Suurprojektide korral projekti elluviimise koht asub Harjumaal vallas, mis ei piirne Tallinnaga.
- Kuni 40% – väikeprojektide korral projekti elluviimise koht asub vallas, mis piirneb maakonnakeskusega, või projekt asub Harju maakonnas ja ei piirne Tallinnaga. Suurprojektide korral projekti elluviimise koht asub vallas, mis piirneb maakonnakeskusega ja mis ei asu Harjumaal.

- Kuni 50% – projekti elluviimise koht asub vallas, mis ei piirne maakonnakeskusega ja ei asu Harjumaal.
- Juhul, kui maakonnakeskuseks on vallasisene linn, loetakse keskusega piirnevaks üksnes vastavat valda.
- Väikeprojektide korral on traktori soetamiseks ettenähtud avaliku sektori kaasfinantseering, mis ei tohi ületada maksimaalset toetusmäära 35% investeringuobjekti abikõlbliku kulu maksumusest (suurprojektide korral ei ole traktorite soetamine abikõlblik).

Maksimaalne toetussumma

- Kuni 4 693 980 krooni (300 000 eurot) programmiperioodi jooksul.
- Kasutatud tehnika ostmise osas on maksimaalne toetussumma 312 932 krooni (20 000 eurot).
- Kontserni kuuluvad ettevõtjad saavad kontserni kohta kokku programmiperioodi jooksul taotleda 4 693 980 krooni (300 000 eurot).

Toetuse sihtala

Alameedet rakendatakse Eesti maapiirkonnas. Maapiirkonnaks käesoleva meetme mõistes loetakse valdu (sh vallasisesed linnad, milles elanike arv jääb alla 4000) ja kuni 4000 elanikega väikelinnasid. Maksimaalne toetuse määr on kõrgem projektide puhul, mis viiakse läbi maakonnakeskustest eemale jäävatel aladel.

Indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori tüüp	Indikaator	Eesmärk 2007–2013
Väljundnäitaja	Kasusaajate arv	500
	Tehtavate investeeringute maht	1434 mln kr (91,6 mln eurot)
	Toetatavate maaturismitegevuste arv	100
Tulemusnäitaja	Toetatavate ettevõtete mittepõllumajandusliku tegevuse lisandväärtuse kasv	10–15% aastas
	Täiendav turistide arv	+10%
	Loodavad töökohad	250
Mõjunäitaja	Ettevõtetes loodud lisandväärtus töötaja kohta	360 000 krooni (23 008 eurot) (sh 1–9 töötajaga ettevõtetes 325 000 krooni (20 771 eurot))

Taotluste menetlemine

Nõutavad dokumendid on taotlus, äriplaan ja vajadusel muud tõendavad dokumendid. Makseagentuur on PRIA.

Taotluste hindamise protseduur

Kuulutatakse välja taotlusvoor. Juhul, kui nõuetele vastavuse kontrolli edukalt läbinud taotluste rahuldamiseks ei jätku piisavalt vahendeid, koostatakse hindamiskriteeriumide alusel nõuetele vastavate taotluste rahastamise paremusjärjestus. Suurprojektide puhul

hinnatakse kõiki nõuetele vastavaid taotlusi ühe üle-eestilise hindamiskomisjoni poolt. Suurprojektide hindamisel kehtestatakse minimaalne nõutav hindepunktide arv. Taotluste paremusjärjestus moodustatakse kahes rühmas nii väike- kui ka suurprojektide kohta. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused.

Väikeprojektide korral hinnatakse eelkõige järgmist:

- projekti mõju tööhõivele;
- ettevõtte kasvupotentsiaali investeeingu tulemusel;
- kultuuripärandi säilitamist ja teenuste mitmekesisuse suurendamist maapiirkonnas;
- olulisust mahetoodangu töötlemisel ja pakkumise suurendamisel, kui tegemist on jaemüügi, tootlustuse või turismiga;
- projekti lisandväärtust (mahajäetud hoonete kasutuselevõtmine, mõju puuetega inimestele, noorte- ja naistevõtlusele);
- ettevõtte varasemat tegevust;
- sõltuvust põllumajandusest;
- hooajalisuse vähendamist;
- projekti asukohta;
- eelistatakse ettevõtjaid, kes taotlevad toetust väiksema toetussumma ulatuses.

Suurprojektide korral hinnatakse eelkõige järgmist:

- projekti asukohta;
- projekti elluviimise turu-uuringut: turuinfo olemasolu ja kvaliteeti;
- projekti innovaatsilisust;
- projekti elluviiva meeskonna kompetentsust investeeingu tegemise valdkonnas;
- projekti mõju maapiirkonna sotsiaalmajanduslikule olukorrale;
- püstitatud eesmärkide, tulemuste ja tegevuste realistlikkust;
- eelistatakse ettevõtjaid, kelle eesmärgid, tulemused, tegevused ja majandusnäitajad on reaalselt ja nõuetekohaselt planeeritud.

ALAMEEDE 3.1.2 – MIKROETTEVÕTETE ARENDAMINE

Spetsiifilised eesmärgid

- Kohalikul ressursil põhineva, maapiirkonna elukvaliteedi parandamisega seotud mittepõllumajandusliku mikroettevõtluse arendamine.
- Mahajäetud hoonete tootmises ja teeninduses taaskasutusele võtmisele kaasaaitamine.
- Ettevõtluse uuenduslikkuse suurendamine läbi uudsete lahenduste, sh mobiilsed lahendused kaupade ja teenuste pakkumisel.
- Noorte ja naiste ettevõtluses osalemise soodustamine ning puuetega inimeste erisusi arvestavate töötingimuste ja teenuste loomine.
- Biomassist biokütuse, bioelektri ja biosoojuse turustamise eesmärgil tootmise suurendamine.

Sihtrühm

Toetuse saajad

Maapiirkonnas tegutsevad komisjoni soovitusel 2003/361/EÜ artikli 2 punkti 3 kohaselt määratletud mikroettevõtted, kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastane müügitulu ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 31,2932 mln krooni (2 mln eurot), kusjuures väikeprojektide korral peab ettevõtja aastane müügitulu olema suurem kui 37 552 krooni (2 400 eurot) ja suurprojektide korral peab ettevõtja aastane müügitulu olema suurem kui 500 000 krooni (31 955,8 eurot).

Miinimumnõuded taotlejale

- Taotleja reaalne majandustegevus on kestnud vähemalt ühe aasta.
- Väikeprojektide korral peab taotleja säilitama vähemalt olemasoleva töökohtade arvu.
- Suurprojektide korral peab taotleja seoses investeeringuga looma vähemalt ühe töökoha.
- Taotleja jätkusuutlikkus (taotlemisele eelnenud majandusnäitajad ja suurprojektide korral hinnatakse muuhulgas ka investeeringu tegemisele järgneva kolme aasta majandusnäitajaid).
- Esitav äriplaan peab muu hulgas sisaldama kavandatava investeeringu üksikasju ning tooma välja eesmärgid, mida investeeringuga kavatakse saavutada. Suurprojektide korral peab esitav äriplaan projekti põhjalikuma ja kvaliteetsema hindamise ja analüüsi eesmärgil muuhulgas kajastama ka ärikeskkonna analüüsi, toote-, turu- ja konkurentsi analüüsi, projekti elluviiva meeskonna kompetentsuse kirjeldust investeeringu tegemise valdkonnas, projekti mõju analüüsi sotsiaalmajanduslikule olukorrale, projektiplaani, kus hinnatakse eesmärgi saavutamist läbi tulemuste, tulemuste saavutamist läbi tegevuste ja tegevuste jaoks vajalike sisendite.
- Investeeringuobjekti osas ei ole tehtud taotluse rahuldamise või toetuse maksamise otsust muude toetuskeemide raames.
- Taotlejal ei ole riiklikku maksuvõlga või see on ajatatud.

Toetatavad tegevused ja nende lühikirjeldus

Toetatavad tegevused:

- kaupade ja teenuste pakkumisel mobiilsete lahenduste arendamine, infotehnoloogia rakendamine, sh uued tehnoloogiad tootja ja tarbija lähendamiseks;
- teenuste osutamine maapiirkonna ettevõtetele ja rahvastikule, sh multifunktsionaalsete teeninduskeskuste arendamine, põllumajandusteenused;
- bioenergia tootmisele suunatud investeeringud, mille tulemusel loodav energia valdavalt osas turustatakse;
- maapiirkonnas majutusteenuse loomine ja parendamine kui majutustevõttes voodikohtade arv ei ületa 30 (voodikohtade piirang ei kehti puhkeküla ja -laagri puhul).

Abikõlblikkuse kriteeriumid:

- majandustegevuseks vajalikud investeeringud ehitistesse ning seadmetesse (sh kasutatud seadmed), v.a investeeringud põllumajanduslikku tootmisesse;
- vajadusel investeeringu (nt maaturismi- ja käsitöötoodete arendamise puhul) turunduskulud kuni 12% projekti maksumusest;
- väikeinfrastruktuur ja vaatamisväärsuste tähistamine investeeringu ühe osana;
- komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 artikli 55 lõike 1 punktis c nimetatud investeeringut ettevalmistavad tööd.

Välditakse topelttoetamist muudest meetmetest.

Toetus

Maksimaalsed toetuse määrad

- Kuni 30% – väikeprojektide korral projekti elluviimise koht asub Harjumaal, vallas mis piirneb Tallinnaga. Suurprojektide korral projekti elluviimise koht asub Harjumaa vallas, mis ei piirne Tallinnaga.
- Kuni 40% – väikeprojektide korral projekti elluviimise koht asub vallas, mis piirneb maakonnakeskusega, või projekt asub Harju maakonnas ja ei piirne Tallinnaga. Suurprojektide korral projekti elluviimise koht asub vallas, mis piirneb maakonnakeskusega ja mis ei asu Harjumaal.
- Kuni 50% – projekti elluviimise koht asub vallas, mis ei piirne maakonnakeskusega ja ei asu Harjumaal.
- Juhul, kui maakonnakeskuseks on vallasisene linn, loetakse keskusega piirnevaks üksnes vastavat valda.
- Väikeprojektide korral on traktori soetamiseks ettenähtud avaliku sektori kaasfinantseering, mis ei tohi ületada maksimaalset toetusmäära 35% investeeringuobjekti abikõlbliku kulu maksumusest (suurprojektide korral ei ole traktorite soetamine abikõlblik).

Maksimaalne toetussumma

- Kuni 4 693 980 krooni (300 000 eurot) programmiperioodi jooksul.
- Kasutatud tehnika ostmise osas on maksimaalne toetussumma 312 932 krooni (20 000 eurot).
- Kontserni kuuluvad ettevõtjad saavad kontserni kohta kokku programmiperioodi jooksul taotleda 4 693 980 krooni (300 000 eurot).

Toetuse sihtala

Alameedet rakendatakse Eesti maapiirkonnas. Maapiirkonnaks käesoleva meetme mõistes loetakse valdu (sh vallasisesed linnad, milles elanike arv jääb alla 4000) ja kuni 4000 elanikega väikelinnasid. Maksimaalne toetuse määr on kõrgem projektide puhul, mis viiakse läbi maakonnakeskustest eemale jäävatel aladel.

Indikaatorid ja sihttasemed

Indikaatori tüüp	Indikaator	Eesmärk 2007–2013
Väljundnäitaja	Kasusaajate arv	500
	Tehtavate investeeringute maht	1434 mln kr (91,6 mln eurot)
	Toetatavate maaturismitegevuste arv	100
Tulemusnäitaja	Toetatavate ettevõtete mittepõllumajandusliku tegevuse lisandväärtuse kasv	10–15% aastas
	Täiendav turistide arv	+10%
	Loodavad töökohad	250
Mõjunäitaja	Ettevõtetes loodud lisandväärtus töötaja kohta	360 000 krooni (23 008 eurot) (sh 1–9 töötajaga ettevõtetes 325 000 krooni (20 771 eurot))

Taotluste menetlemine

Nõutavad dokumendid on taotlus, äriplaan ja vajadusel muud tõendavad dokumendid. Makseagentuur on PRIA.

Taotluste hindamise protseduur

Kuulutatakse välja taotlusvoor. Juhul, kui nõuetele vastavuse kontrolli edukalt läbinud taotluste rahuldamiseks ei jätku piisavalt vahendeid, koostatakse hindamiskriteeriumide alusel nõuetele vastavate taotluste rahastamise paremusjärjestus. Suurprojektide puhul hinnatakse kõiki nõuetele vastavaid taotlusi ühe üle-eestilise hindamiskomisjoni poolt. Suurprojektide hindamisel kehtestatakse minimaalne nõutav hindepunktide arv. Taotluste paremusjärjestus moodustatakse kahes rühmas nii väike- kui ka suurprojektide kohta. Rahuldamisele kuuluvad parimad taotlused.

Väikeprojektide korral hinnatakse eelkõige järgmist:

- projekti mõju tööhõivele;
- ettevõtte kasvupotentsiaali investeeringu tulemusel;
- kultuuripärandi säilitamist ja teenuste mitmekesisuse suurendamist maa- piirkonnas;
- olulisust mahetoodangu töötlemisel ja pakkumise suurendamisel, kui tegemist on jaemüügi, toitlustuse või turismiga;
- projekti lisandväärtust (mahajäetud hoonete kasutuselevõtmine, mõju puuetega inimestele, noorte- ja naisettevõtlusele);
- ettevõtte varasemat tegevust;
- hooajalisuse vähendamist;
- projekti asukohta;
- eelistatakse ettevõtjaid, kes taotleavad toetust väiksema toetussumma ulatuses.

Suurprojektide korral hinnatakse eelkõige järgmist:

- projekti asukohta;
- projekti elluviimise turu-uuringut: turuinfo olemasolu ja kvaliteeti;
- projekti innovaativsus;
- projekti elluviiva meeskonna kompetentsust investeringu tegemise valdkonnas;
- projekti mõju maapiirkonna sotsiaalmajanduslikule olukorrale;
- püstitatud eesmärkide, tulemuste ja tegevuste realistlikkust;
- eelistatakse ettevõtjaid, kelle eesmärgid, tulemused, tegevused ja majandusnäitajad on realselt ja nõuetekohaselt planeeritud.

Rakendamine aastatel 2007–2009

Meede 3.1 koosneb kahest alameetmest: 3.1.1 Mitmekesistamine mittepõllumajandusliku tegevuse suunas, kus sihtgrupiks on põllumajandustootjad, kes soovivad oma senist tegevust mitmekesistada mittepõllumajanduslikus suunas ning 3.1.2 Mikroettevõtete arendamine, kus sihtgrupiks on kõik muud mikroettevõtjad, kes soovivad parandada maapiirkonna elukvaliteeti. Alameetmed jagunevad veel omakorda väike- ja suurprojektideks. Väikeprojektide puhul on toetuse maksimaalne suurus ühe taotleja kohta programmiperioodil 1 564 660 krooni (100 000 eurot) ning suurprojektide korral on toetuse minimaalne suurus 1 564 661 krooni (100 000 eurot) ning maksimaalne suurus ühe taotleja kohta programmiperioodil on 4 693 980 krooni (300 000 eurot). Väike- ja suurprojektid erinevad üksteisest nii eesmärkide, eelistatud investeringuobjekti tegevusvaldkondade kui ka toetuse taotlejale sätestatud nõuete poolest.

Meetme rakendamine algas 2008. a veebruaris. Meedet rakendatakse taotlusvoorude kaupa. Alates meetme rakendamisest kuni 2009 aastani on toimunud kolm meetme 3.1 taotlusvoor. Esimene taotlusvoor, kus võeti vastu väikeprojekte, toimus 14.–30. aprill 2008. a. Teise taotlusvooruga raames 1.–18. detsember 2008. a võeti vastu suurprojekte ning kolmanda taotlusvooruga raames võeti 31. augustist – 21. septembrini 2009. a vastu väikeprojekte.

Esimeses taotlusvoorus esitati 359 väikeprojekti taotlust toetussummas 374 mln kr (23,9 mln eurot). Kavandatavate investeringute kogumaht oli 714 mln kr (45,6 mln eurot). Planeeritud suurema taotluste arvu ning taotlemise intensiivsuse tõttu suurendati esimese taotlusvooruga eelarvet, mille tulemusena ei viidud läbi projektide hindamist, vaid rahuldati kõik nõuetele vastavad 306 taotlust (85% vastuvõetud projektidest) toetussummas 309 mln kr (19,7 mln eurot). Kõikide väikeprojektide elluviimisel ulatub maapiirkondadesse tehtavate investeringute maht koos ettevõtjate omaosalusega vähemalt 602 mln kr (38,5 mln eurot).

Teises taotlusvoorus esitati 114 suurprojekti taotlust toetussummas 377 mln kr (24,1 mln eurot). Kavandatavate investeringute kogumaht oli 812 mln kr (51,9 mln eurot). Suurprojektide taotlusvoor oli samuti intensiivne ning taotlusvooruks planeeritud eelarve 121,4 mln kr (7,8 mln eurot) taotleti üle kolme korra lõhki. Nõudlus toetuse järgi oli suurem kui võimalikud eelarve vahendid. Suurprojektide taotlusvooruga raames rakendus esmakordselt taotluste hindamissüsteem, kus kõiki nõuetele vastavaid taotlusi hindas PRIA peadirektori poolt moodustatud üks üle-eestiline hindamiskomisjon. Hindamise tulemusel kiideti heaks vastavalt taotlusvooruga eelarvele 38 taotlust, mis moodustas 33% vastuvõetud projektidest. Kõikide suurprojektide elluviimisel ulatub maapiirkondadesse tehtavate investeringute maht koos ettevõtjate omaosalusega vähemalt 270 mln kr (17,3 mln eurot).

Kolmandas taotlusvoorus esitati 347 väikeprojekti taotlust toetussummas 344 mln kr (22 mln eurot). Kavandatavate investeeringute kogumaht oli 776 mln kr (49,6 mln eurot). Järjekordselt taotluste rohkuse tõttu taotleti taotlusvooru eelarve 185,7 mln kr (11,9 mln eurot) lõhki, mistõttu toimus projektide hindamine, mille tulemusel toetus määrati hindamiskriteeriumite alusel kõige enam hindepunkte saanud 188 taotlusele (54% vastuvõetud projektidest). Kõikide väikeprojektide elluviimisel ulatub maapiirkondadesse tehtavate investeeringute maht koos ettevõtjate omaosalusega vähemalt 417 mln kroonini (26,7 mln eurot).

Kolme taotlusvooru jooksul on esitatud kokku 820 taotlust ning toetust on taotletud kokku ligikaudu sama palju kui meetme 3.1 kogu programmiperioodi eelarve 1,1 mld kr (71,4 mln eurot). Kokku on toetust määratud 532 projektile toetussummas 619 mln kr (39,6 mln eurot). Kõikide mitmekesistamise projektide elluviimisel ulatub maapiirkondadesse tehtavate investeeringute maht koos ettevõtjate omaosalusega vähemalt 1,3 mld kroonini (83 mln eurot).

Kahe toimunud taotlusvooru (väike- ja suurprojektid) alusel 17% meetme 3.1 toetuse saajatest kavandasid investeeringu senise põhitegevusala arendamiseks. Ülejäänud toetuse saajad soovisid arendada lisategevusala. Vastavalt sellele on meetmel 3.1 äärmiselt suur mõju ettevõtluse mitmekesistamisele, kuna valdav enamus ettevõtjatest soovib mitmekesistada oma olemasolevat tegevust uue tegevusharuga.

Toetust saanud väike- ja suurprojektide (v.a kolmas väikeprojektide voor) puhul ilmnesid olulised investeeringuobjektide tegevusvaldkondade erinevused. Kui väikeprojektide puhul oli põhiorhk väikesemahulistel puhkuse- ja majutustegevustel (22% väikeprojektide toetuse saajatest), siis suurprojektide puhul oli ülekaalus puidust, korgist, õlest ja punumismaterjalist toodete valmistamine (18% suurprojekti toetuse saajatest) ning hotellimajutus ja sellele sarnane majutustegevus (11% suurprojekti toetuse saajatest). Lisaks nimetatud tegevusvaldkondadele olid investeeringuobjektide tegevusvaldkonnad väga erinevad ja mitmekesised, kuna puudus üks kindel tegevusvaldkond, millele toetuse taotlemine oleks kontsentreerunud.

Tegevuste lõikes oli kaks enim toetatud tegevust ehitise ehitamine ning masinate ja seadmete ostmine ja paigaldamine. Toiduainete ja jookide tootmise tegevusalal oli summaarselt kõige enam (80% vastava valdkonna toetuse saajatest) toetatud masina ja seadme ostmise ning paigaldamise investeeringuid.

Toetuste väljamaksmiseks peavad toetuse saajad esitama pärast investeeringu täielikku või osadena tegemist Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni ametile vormikohase kuludeklaratsiooni koos vajalike lisadokumentidega. Kokku on 2010. a aprillikuu seisuga toetusi välja makstud 170 mln krooni (10,9 mln eurot).

